

Kamerik-Teylingens 2.0

Verslag van het bestuurlijk overleg van 4 september 2025 SBB, PU, gemeente met agrariërs (4)

Bestuurlijk overleg met omliggende agrariërs, gemeente en Staatsbosbeheer over wijzigingsplan Kamerik-Teylingens en het alternatieve plan "Kamerik-Teylingens 2.0" op 4 september 2025 in de Beekhoeve, [redacted]

Aanwezig:

Agrariërs: [redacted], [redacted], [redacted], [redacted], [redacted] en [redacted]

Staatsbosbeheer: [redacted]

Provincie Utrecht: [redacted], [redacted], [redacted], [redacted] (verslag)

Gemeente Woerden: [redacted], [redacted]

Toehoorders namens de raad: [redacted], [redacted]

Afwezig:

[redacted] (Staatsbosbeheer), [redacted] (RVV), [redacted] (LTO)

Korte samenvatting:

Aanleiding voor dit gesprek: De raad heeft via een motie aan het college van B&W gevraagd in overleg te gaan met de betrokkenen (agrariërs, provincie, natuurbeheerder, waterschap, gemeente) om te proberen tot een gedragen en gezamenlijke natuurontwikkeling te komen, waarbij ook de agrarische omgeving van de natuurgebieden een rol speelt bij de natuurontwikkeling. De agrariërs hebben na het eerste bestuurlijke gesprek contact gezocht met de provincie, met het verzoek om hun plan ook nog te kunnen bespreken met gedeputeerde [redacted], vandaar dit extra gesprek over Kamerik-Teylingens.

Plan Kamerik-Teylingens: Rond de bestaande natuur, parallel aan de Lange Meentweg, heeft Staatsbosbeheer gronden verworven die als natuur wordt ingericht om de kwetsbare bestaande natuurpercelen te versterken. Deze buffer van 8 hectare heeft nu nog de bestemming landbouwgrond. Voor de inrichting naar natuur en de garantie dat het altijd natuur blijft, is het van belang dat de bestemming door de gemeente wordt omgezet van 'landbouw' naar 'natuur'. Hierover zijn zorgen geuit in de raad want de omliggende agrariërs zijn bang dat de natuurbestemming leidt tot beperkende regels ten aanzien van stikstofuitstoot op hun bedrijf ('externe werking').

Alternatief plan van de agrariërs: De agrariërs rondom Kamerik-Teylingens hebben hiertoe een alternatief plan "Kamerik-Teylingens 2.0" ontwikkeld. De belangrijkste aanleiding voor het alternatieve plan is dat er van natuur in het Natuur Netwerk Nederland (NNN) nu geen externe werking uitgaat, maar er is geen garantie dat dit zo blijft. Voor Natura 2000 (N2000) geldt in sommige gevallen wel dat er van de omliggende agrariërs wordt verwacht dat de stikstofuitstoot vermindert op de kwetsbare, stikstofgevoelige natuur.

Reactie gedeputeerde op het alternatieve plan: Gedeputeerde [redacted] heeft waardering voor het plan dat de agrariërs gezamenlijk ontwikkeld hebben. Er zitten veel waardevolle elementen in het plan. Binnen het NNN zijn er echter geen mogelijkheden voor dit plan. De realisatie van NNN-natuur kan niet via agrarisch natuurbeheer (en daarmee de bestemming landbouw). Het NNN ligt vast in wet- en regelgeving die zij niet kan veranderen. Het aanpassen van de NNN-begrenzing kan alleen bij groot maatschappelijk belang (zoals een weg of een woonwijk) en er moet dan méér natuur (in dit geval ook nat schraalland) voor terugkomen in de nabijheid ('meerwaardebenadering'). Hierover zijn regels in de provinciale omgevingsverordening opgenomen. Gedeputeerde [redacted] begrijpt de angst voor externe werking maar die is er niet bij NNN, dat geldt alleen bij stikstofgevoelige N2000 gebieden. NNN heeft wet- en regelgeving van zichzelf, die alleen *binnen* het NNN geldt, en niet voor de omgeving er omheen.

De gronden in de bufferzone staan als NNN in de omgevingsverordening van de provincie en de omgevingsvisie van de gemeente. Daarmee gelden het NNN-regels nu al voor die gronden, dat is niet afhankelijk van de bestemmingswijziging. Het alternatieve plan van de agrariërs is zeker interessant – maar niet hier. Ze gaat er van uit dat de bestemmingswijziging doorgang vindt.

1. Voorstelronde

■■■■ opent de vergadering. Iedereen stelt zich kort voor:

- ■■■■, gedeputeerde natuur en landbouw, provincie Utrecht
- ■■■■, strategisch adviseur, provincie Utrecht
- ■■■■, projectleider, provincie Utrecht
- ■■■■, projectleider, provincie Utrecht
- ■■■■, biologisch melkveehouder in Woerden. Zijn hart ligt bij combinatie landbouw-natuur, vandaar zijn betrokkenheid.
- ■■■■ en ■■■■, natuurbeheerders en melkveehouders en pachters van de 8 ha Kamerik-Teylingens.
- ■■■■, bedrijfsleider van Veelust (van Drie)
- ■■■■, veehouder naast Kamerik-Teylingens
- ■■■■, koeien en varkens, samen met ■■■■ Gronden naast Kamerik-Teylingens.
- ■■■■, wethouder Landelijk gebied, gemeente Woerden
- ■■■■, beleidsmedewerker landelijk gebied gemeente Woerden
- ■■■■, projectleider Staatsbosbeheer
- ■■■■, raadslid CU/SGP, gemeente Woerden (toehoorder)
- ■■■■, raadslid D66, gemeente Woerden (toehoorder)

■■■■ licht toe dat de toehoorders een terugkoppeling zullen geven van het gesprek aan de gemeenteraad. Zij zullen niet meedoen met het gesprek.

2. Aanleiding

■■■■ verwoordt de aanleiding voor deze bijeenkomst, namelijk de discussie die is ontstaan in de gemeenteraad van de gemeente Woerden over de bestemmingswijziging voor Kamerik-Teylingens en de discussie met de omliggende agrariërs, gebaseerd op zorgen over de mogelijke 'externe werking' van natuur. De raad heeft via een motie gevraagd om tot een gedragen en gezamenlijk plan voor natuurontwikkeling te komen. Op verzoek van de agrariërs is het bestuurlijke gesprek met de provincie en Staatsbosbeheer georganiseerd voor de plannen in Kamerik-Teylingens. ■■■■ nodigt ■■■■ uit om het daartoe door de agrariërs ontwikkelde plan, Kamerik-Teylingens 2.0, toe te lichten.

3. Presentatie alternatief plan Kamerik-Teylingens 2.0

■■■■ presenteert het plan dat hij samen met de agrariërs rondom Kamerik-Teylingens heeft ontwikkeld. Zijn eigen bedrijf is wat verder weg gelegen, maar hij is hier heel enthousiast over omdat hij hier kansen ziet waarbij voedsel/landbouw en natuur goed samen kunnen gaan.

De belangrijkste aanleiding voor het alternatieve plan is dat er van NNN *nu* geen externe werking uitgaat (dus beperkende regels ten aanzien van stikstofuitstoot van omliggende bedrijven) maar er is geen garantie dat dit zo blijft.

■■■■ denkt dat dit over 5 jaar wel het geval is en dit wordt beaamd door de andere agrariërs.

Om te voorkomen dat er een externe werking gaat optreden zou volgens ■■■■ gekozen kunnen worden voor kruiden- en faunairijk grasland. Bij goed beheer ontstaan er toch 'hogere' natuurtypen zoals vochtig hooiland en nat schraalland waarbij de stikstofgevoeligheid van die natuurtypen in zijn beeld een risico vormen voor de omliggende agrariërs.

In het plan "2.0" willen de boeren méér (agrarische) natuur realiseren omdat naast de gronden van Staatsbosbeheer ook de agrarische percelen eromheen met agrarische natuur worden ingevuld, met name met natuurvriendelijke oevers. ■■■■ ziet goede mogelijkheden om de gronden van de bestaande natuur en de bufferstrook samen met Staatsbosbeheer te beheren. De gronden zouden dan bestaan uit kruiden- en faunairijk grasland met natuurvriendelijke oevers (5 meter breed, ook langs de greppels).

■■■■ geeft als kanttekening dat natuurvriendelijke oevers inderdaad heel goed zijn voor de biodiversiteit maar bij 'vlakdekkende' natuur, waar dus het hele perceel als hoogwaardige natuur wordt ingericht, kan beter gestuurd worden op schraallandsoorten die anders uit ons land dreigen te verdwijnen. Ook kan een apart waterstelsel voor deze percelen worden ingesteld, of bijvoorbeeld de toevoer van voedselrijk water worden afgesloten.

■■■■ wijst erop dat in de bufferstrook (waarvan hij stelt dat het een uitbreiding is van stikstofgevoelige natuur en

geen 'buffer') nat schraalland wordt beoogd op een deel dat juist heel lang bemest is geweest en wat hele zure grond is. Hij vraagt of er met zekerheid gesteld kan worden dat de verzuring van de landbouw komt en niet van het noorden (voormalig vuilnisbelt en weg). Ook is hij benieuwd naar het effect van het beheer op de zuurgraad. ■■■ vult aan dat de vele bladeren afkomstig van de houtwal ook tot verzuring leidt. ■■■ geeft aan dat het reeds bestaande schraalland een beduidend zuurdere bodem heeft dan het voorgenomen buffergebied en de daaromheen liggende agrarische gronden. Het is in zijn ogen daarmee juist vreemd dat er een buffergebied wordt gerealiseerd aan de kant van de polder ten zuiden van het bestaande schraalland. Hij verwacht dat de verzuring vanaf de Meentweg komt (door het verkeer en de bomenrand) en maatregelen aan de noordkant van het bestaande schraalland zinvoller zijn.

■■■ bevestigt dat er inderdaad verzuring plaatsvindt in het hele gebied, ook in de bestaande natuurstrook. Kwetsbare soorten die daar niet tegen kunnen verdwijnen door de verzuring door stikstofdepositie uit onder andere landbouw, industrie en verkeer. Door een gespecialiseerd bureau is onderzocht waar de grootste kansen liggen voor nat schraalland in de bufferstrook en daar wordt door afplaggen de bovenste laag verwijderd. ■■■ wijst erop dat hier een kleirug ligt en dat het te realiseren schraalland op het hoogste deel komt, het verst weg van het bestaande nat schraalland. Hij stelt dat eerst de kwaliteit van de bestaande strook natuur in orde moet zijn, voordat er nieuwe natuur gerealiseerd wordt ('het heeft geen zin een nieuwe fiets te kopen als je het rijden op de oude fiets nog niet in de vingers hebt'). ■■■ is van mening dat de zure omstandigheden een gevolg zijn van het achterstallige beheer door Staatsbosbeheer.

■■■ geeft aan dat de kalkrijkdom (buffering) van de kleirug een van de factoren is waardoor uit het onderzoek blijkt dat zich hier juist nat schraalland zal kunnen ontwikkelen.

Vanuit zijn carrière als polsstokhoogspringer geeft ■■■ een vergelijking met het proces waar we in zitten met wijzigende omstandigheden (met name de stikstofdiscussie). Hij vraagt zich af of we de doelen samen kunnen bereiken en vraagt of de NNN-begrenzing omgezet kan worden naar NNN-agrarisch begrenzing in het natuurbeheerplan van de provincie Utrecht, de afwaardering teruggedraaid of terugbetaald kan worden, of Staatsbosbeheer hier samen met de boeren wil optrekken en of een Kwalitatieve Verplichting kan dienen voor de langjarige borging van de natuur.

Er ontstaat een gesprek over de 'externe werking'. ■■■ zou graag zien dat er een garantie wordt gegeven dat er hier nooit sprake zal zijn van externe werking. ■■■ geeft aan dat er geen externe werking is bij NNN maar dat ze geen garantie kan geven voor de toekomst. ■■■ herinnert iedereen eraan dat er voor Natura 2000 ook altijd gezegd werd dat er geen externe werking van uit zou gaan, maar die is er nu wel, bijvoorbeeld bij de Nieuwkoopse Plassen. Ook maakt hij zich zorgen over de Natuurherstelwet. ■■■ deelt deze zorgen.

■■■ geeft aan dat NNN geen externe werking heeft, ook de bestaande strook nat schraalland niet. In tegenstelling tot N2000, waar wordt gekeken naar de gevolgen voor flora en fauna van ingrepen *in de omgeving*, wordt bij NNN alleen gekeken naar ingrepen *binnen het NNN*.

■■■ vraagt of met het plan voor agrarische natuur dezelfde natuur wordt gerealiseerd. ■■■ antwoordt dat dit niet zo is, er worden stroken nat schraalland gerealiseerd in plaats van vlakdekkend. Maar er worden wel méér sloten, namelijk ook op gronden van de aanliggende agrariërs, met natuurvriendelijke oevers ingericht. ■■■ geeft aan dat Staatsbosbeheer geen subsidie voor agrarisch natuurbeheer (ANLb) aan kan vragen, alleen voor natuurbeheer (SNL). Ook is er geen inrichtingssubsidie (SKNL) mogelijk op grond die de agrarische bestemming behoudt. ■■■ ziet hierin een 'oude structuur' en vindt dat er verandering nodig is waarbij agrarische natuur mogelijk wordt op gronden van Staatsbosbeheer. Hij hoopt dat er wil is van betrokken partijen om alternatieve vormen voor natuurontwikkeling in dit project te realiseren. ■■■ vraagt zich af of het de provincie en Staatsbosbeheer gaat om de natuurwaarde of dat het gaat om het zetten van vinkjes zodat kan worden voldaan aan de beleidsdoelstellingen. De huidige wetten en regelingen zouden daartoe aangepast moeten worden.

4. Discussie over het plan Kamerik-Teylingens 2.0

■■■ herkent de zorgen van de agrariërs en ziet ook kansen voor het samengaan van natuur en landbouw/voedsel. De slechte ervaring met de N2000 in de Nieuwkoopse Plassen, maar ook de zorgen van PAS-melders geven wantrouwen richting de overheid. Ze spreekt haar waardering uit voor het plan dat de agrariërs gezamenlijk ontwikkeld hebben. Er zitten veel waardevolle elementen in het plan. Binnen het NNN zijn er echter geen mogelijkheden voor dit plan. Het NNN ligt vast in wet- en regelgeving die ■■■ niet kan veranderen. De realisatie van NNN kan niet via agrarische natuurbeheer. Het aanpassen van de NNN-begrenzing kan alleen bij groot maatschappelijk belang (zoals een weg of een woonwijk) en er moet dan méér nat schraalland voor terugkomen in de nabijheid

('meerwaardebenadering'). Hierover zijn regels in de provinciale omgevingsverordening opgenomen, waar de gemeenten aan hebben te voldoen.

de omstandigheden zijn veranderd sinds de stikstofdiscussie. Er is nu veel weerstand tegen natuur, boeren en natuur polariseren. Nederland zit inderdaad op slot door de stikstof, geeft aan, maar dit (boeren)plan biedt hier geen oplossing voor. Zij is gehouden aan de huidige wet- en regelgeving. reageert hierop met de stelling dat de realisatie van de beoogde natuur in 2027 niet gaat lukken, daar zou dan toch ook aan gehouden zijn? geeft aan dat dit een streefdatum is.

ziet in het plan van de agrariërs een creatieve oplossing die als pilot voor Nederland zou kunnen dienen. De provincie zit dicht bij de praktijk dan de rijksoverheid. vult aan dat de motie Grinwis (waarin de regering wordt verzocht om de juridische en ecologische mogelijkheden in kaart te brengen om natuurgebieden in het kader van het NNN te realiseren met behoud van agrarische bestemming en te bezien welke rol agrarisch natuurbeheer kan vervullen in het NNN) hier ook kan helpen. wijst er nogmaals op dat in de huidige wet- en regelgeving het NNN niet gerealiseerd kan worden met agrarisch natuurbeheer en dat NNN geen schaduwwerking heeft.

Als we het NNN niet realiseren, ontstaat er juist het risico op een situatie die je niet wilt, want het achterblijven op de doelen zou juist kunnen leiden tot meer regels rondom NNN, geeft aan. Op de langere termijn zijn er wellicht andere mogelijkheden, maar nu zijn we gebonden aan de huidige wet- en regelgeving. bevestigt dat om van het slot te gaan extra natuur nodig is. Maar door de angst voor externe werking willen de boeren geen natuur. Hij zou graag aan Provinciale Staten willen voorstellen om NNN om te mogen vormen naar agrarische natuur, waarbij Staatsbosbeheer en de agrariërs samen meer natuur kunnen maken. Staatsbosbeheer wil ook graag samenwerken met de omgeving, geeft aan. De Schraallanden langs de Meije zijn daar ook een voorbeeld van. Uit het ecologisch onderzoek dat daar is uitgevoerd blijkt dat als het goed gaat met de natuur de stikstofuitstoot juist minder problematisch kan zijn.

denkt dat een pilot in Kamerik-Teylingens met agrarische natuur een goed voorbeeld zou zijn voor de rest van Nederland. Het zou mooi zijn als en hier samen voor zouden strijden richting de landelijke overheid. geeft aan dat een dergelijke pilot ergens anders misschien meer kans van slagen heeft, omdat er binnen het NNN geen mogelijkheden zijn voor agrarische natuur (met de bestemming landbouw). Een pilot op deze locatie kan daarom niet. vult aan: een pilot zou een goed idee zijn, ook in relatie tot de motie Grinwis, maar binnen het NNN is dit niet mogelijk. geeft aan dat dit wel heel wrang is: het plan van de boeren voldoet wel aan de natuurdoelstellingen maar de wil om te onderzoeken of dit hier toegepast kan worden lijkt er niet te zijn. Bestuurders zwaaien na een bepaalde periode weer af, maar veehouderijbedrijven zijn familiebedrijven die gaan voor duurzaamheid, volhoudbaarheid en continuïteit. vult aan dat in Oud-Kamerik allemaal bedrijven gevestigd zijn met jonge (potentiële) opvolgers. Zij worden straks geconfronteerd met de gevolgen, waarbij de bestuurders die nu beslissingen nemen, wellicht al buiten beeld zijn geraakt, dan wel niet meer verantwoordelijk voor dit dossier.

benadrukt dat meer natuur realiseren de beste garantie is voor een oplossing in het stikstofdossier. De 'staat van de natuur' dient te verbeteren om uit het stikstofslot te komen.

wijst erop dat de zorg om externe werking van NNN de aanleiding is voor het ontwikkelen van het plan 2.0. Die zorg geldt dan ook voor het perceel bestaande natuur. Bij een pilot zou deze bestaande natuur nog wel NNN blijven. ontkent dat, en geeft aan dat in het plan van de agrariërs ook die strook uit het NNN gehaald zou moeten worden en de bestemming gewijzigd van 'natuur' naar 'landbouw'.

stelt een vraag over de sheet van waarin wordt aangegeven dat de bestemming 'natuur of vergelijkbaar' dient te zijn. Geeft het begrip 'vergelijkbaar' ruimte in deze discussie en is vergelijkbaar ook de bestemming 'landbouw met agrarisch natuurbeheer'? geeft aan dat de bestemming landbouw/agrarisch natuurbeheer niet vergelijkbaar is met de bestemming natuur. Met 'natuur of vergelijkbaar' wordt bedoeld dat het ook als bijvoorbeeld 'bos' in het plan mag staan, dat is een andere/vergelijkbare benaming voor natuur.

5. Afronding

vat de discussie samen: ze begrijpt de angst voor externe werking maar die is er niet bij NNN, dat geldt alleen bij stikstofgevoelige N2000 gebieden. NNN heeft wet- en regelgeving van zichzelf, die alleen binnen het NNN geldt, en niet voor de omgeving. De gronden in de bufferzone staan als NNN in de omgevingsverordening van de provincie en de omgevingsvisie van de gemeente. Daarmee gelden het NNN-regels nu al voor die gronden, dat is

niet afhankelijk van de bestemmingswijziging. Het alternatieve plan van de agrariërs is zeker interessant – maar niet hier. Ze zou graag de mogelijkheden onderzoeken in bijvoorbeeld de overgangsgebieden rondom de N2000. De bestemmingswijziging dient doorgevoerd te worden. De bestemming niet wijzigen lost het probleem niet op. [REDACTED] vraagt of de provincie de bestemmingswijziging zal doorzetten als de gemeente hiervan afziet, [REDACTED] geeft aan dat ze die mogelijkheid inderdaad zal onderzoeken.

Het 'stappenplan' dat [REDACTED] liet zien in zijn presentatie wordt doorgenomen op realiseerbaarheid volgens provincie en Staatsbosbeheer:

- Kan het NNN-begrenzing omgezet worden naar agrarisch? Nee kan niet.
- Kan de afwaardering teruggedraaid worden of terugbetaald worden? Dit zou wellicht kunnen.
- Wil Staatsbosbeheer hier samen met de boeren optrekken? In principe werkt Staatsbosbeheer graag samen met de boeren in de omgeving, maar op agrarische grond is dat niet mogelijk.
- Kan een Kwalitatieve Verplichting (KV) dienen voor de langjarige borging van de natuur? Nee een KV geeft alleen aan wat *niet* mag. Er staat niet in wat *wel* moet. Daarmee geeft een KV onvoldoende garantie.

6. Vervolg

[REDACTED] schetst de verdere procedure: Er zijn gesprekken gevoerd met de betrokkenen van alle drie NNN gebieden waar de bestemming nog gewijzigd dient te worden van 'landbouw' naar 'natuur'. Die gesprekken vormen de basis voor de op te stellen Raadsinformatiebrief (RIB). Voor Kamerik-Teylingens beslist de gemeenteraad over de bestemmingswijziging, voor de andere twee gebieden (Breudijk en Bodegraven-Noord) ligt de wijzigingsbevoegdheid bij het college van B&W. Over de laatste twee zal besloten worden na de besluitvorming over Kamerik-Teylingens. [REDACTED] vult aan dat de bestemmingswijziging naar 'natuur' eigenlijk niet meer uitmaakt nu het al NNN is in de omgevingsverordening van de provincie. [REDACTED] beaamt dit: in de omgevingsvisie van de gemeente Woerden staat het al als natuur ingetekend. De raad heeft als taak om een besluit te nemen over de voorgestelde bestemmingswijziging. Het is duidelijk dat er geen overeenstemming bereikt kan worden – [REDACTED] sluit de vergadering. [REDACTED] merkt nog op dat hij wel graag in gesprek blijft met alle omliggende agrariërs en met [REDACTED] die de (natuur)gronden in natuurschap heeft.